

ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่ออัตราโทษตามกฎหมาย

เนื้อหาในบทนี้แสดงให้เห็นว่าอัตราโทษเพียงอย่างเดียวไม่อาจใช้เป็นมาตรการสำคัญในการข่มขู่หรือป้องปราม (Deterrence) อย่างได้ผล เพราะมีปัจจัยอื่นมากระทบถึงอัตราโทษตามกฎหมาย ทั้งในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาเอง เช่น การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ เหตุบรรเทาโทษ การเพิ่มโทษและการลดโทษ ล้วนมีส่วนทำให้อัตราโทษเปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และปัจจัยอื่น ๆ ก็มีผลกระทบต่ออัตราโทษตามกฎหมายด้วย

ตามหลักทั่วไปการกำหนดอัตราโทษในประมวลกฎหมายอาญา ถือว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการข่มขู่ (Deterrence) มิให้มีบุคคลอื่นกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก แต่จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยอัตราโทษมิได้มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดตามที่นักนิติศาสตร์คาดหวังไว้ ทั้งนี้ เพราะมีปัจจัยสำคัญหลายประการที่มีผลกระทบต่ออัตราโทษตามกฎหมาย ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายใน 4 ปัจจัย ดังนี้

1. การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ
  2. เหตุบรรเทาโทษ
  3. การเพิ่มโทษและการลดโทษ
  4. ปัจจัยอื่น ๆ
1. การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ

ในกฎหมายอาญาของต่างประเทศส่วนมากได้กำหนดปัจจัยที่ศาลจะใช้ดุลพินิจในการลงโทษไว้อย่างชัดเจน¹ แต่สำหรับประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยเป็นเพียงกำหนดการใช้ดุลพินิจของศาลในการรอกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ไม่ใช่ใช้ดุลพินิจในการลงโทษได้โดยอิสระ

¹ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.

การลงโทษโดยตรง ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย มาตรา 56 กำหนดไว้ดังนี้

(1) อายุ เป็นเหตุหนึ่งที่น่ามาพิจารณาการรอกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษ เช่น ผู้กระทำความผิดที่ยังมีอายุน้อย และมีโอกาสกลับตัวเป็นพลเมืองที่ไต่ง่าย เป็นต้น

(2) ประวัติ ได้แก่ การดำเนินชีวิตของผู้กระทำความผิดที่ผ่านมา ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพ (Personality) ของผู้กระทำความผิด อันจะนำมาใช้ในการกำหนดอัตราโทษได้

(3) ความประพฤติ หมายถึง ความประพฤติก่อนการกระทำความผิด เช่น ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีความประพฤติดี หรือทำตัวเป็นประโยชน์ต่อสังคม

(4) สติปัญญา ได้แก่ ความโง่หรือฉลาด ซึ่งจะทำให้การชักจูงใจให้กระทำความผิดไต่ง่ายหรือยากแตกต่างกัน จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ควรนำมาพิจารณาคำ

(5) สุขภาพ หมายถึงความไม่สมบูรณ์ทางร่างกายที่จะเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดมีใจคอหงุดหงิด ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ โดยนัยนี้การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นจึงไม่ใช่เกิดจากนิสัยที่แท้จริงของผู้กระทำความผิด

(6) ภาวะแห่งจิต ได้แก่ จิตบกพร่องหรือจิตผันเพี้ยน แม้จะไม่เข้าข่ายที่จะได้รับการลงโทษน้อยลงตามมาตรา 65 และ 66 แต่ก็ก็เป็นเหตุหนึ่งที่ควรนำมาพิจารณา

(7) นิสัย คือ การประพฤติปฏิบัติอยู่เสมอ เช่น นิสัยดี หรือเป็นพาลเกเร

(8) อาชีพ หมายถึง อาชีพที่ผู้กระทำความผิดยึดเป็นหลัก เป็นอาชีพสุจริตมากอนหรือไม่

(9) สิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรืออาชญากรรมได้มาก เช่น สภาพครอบครัว ความยากจน และการศึกษา

(10) สภาพของความผิด คือ ความผิดนั้นมีผลร้ายแรงทำให้ประชาชนหวาดกลัวเพียงใดหรือไม่ เช่น การฆ่าคนตาย การข่มขืน ย่อมก่อให้เกิดความหวาดหวั่นมากกว่าการลักทรัพย์เล็ก ๆ น้อย ๆ

(11) เหตุอื่นที่ควรปรามิ เป็นการให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจที่จะพิจารณาถึงเหตุอื่น ๆ เช่น เหตุบรรเทาโทษ ตามมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญา¹

การใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษ แม้ว่าจะมีการพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ความว่ากระทำความผิดจริงตามฟ้องแล้วก็ตาม ปัญหาการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษผู้กระทำความผิด ก็ยังต้องติดตามมาอีก กล่าวคือประการแรก จะใช้ดุลพินิจกำหนดโทษเพียงใดแก่ผู้กระทำความผิดที่จะเหมาะสมกับสภาพของข้อเท็จจริงและลักษณะการกระทำความผิด ประการที่สอง การใช้ดุลพินิจกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่เหมือนกัน แต่ความสูงต่ำของอัตราโทษต่างกัน

ปัญหาการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษนี้ เป็นปัญหาสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง เพราะเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้รับโทษรู้สึกได้ว่า คนได้รับ "ความยุติธรรม" หรือไม่ ปัญหาข้อขัดข้องทั้งสองประการที่กล่าวมานั้นจะหมดสิ้นไป หากศาลได้รับข้อเท็จจริงในการประกอบการใช้ดุลพินิจอย่างเพียงพอ และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อผู้พิพากษาเองยอมรับและนำเอาทฤษฎีการลงโทษผู้กระทำความผิดมาใช้ให้กว้างขวางมากขึ้น²

2. เหตุบรรเทาโทษ

เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78

เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควร จะลดโทษไม่เกินถึงหนึ่งส่วนของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้

เหตุบรรเทาโทษนั้น โคแก่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใจดีเขลาเบาปัญญาตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ดูแก่โทษอยู่ เจาพนักงานหรือให้ความรู้แก่ศาล อันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาหรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามีลักษณะทำนองเดียวกัน

¹หยุด แสงอุทัย, นิติศาสตร์และการต่างประเทศ, หน้า 17-18.

²นพพร โปธิรังสิยากร, "การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า ช - ค.

ตามที่มาตรา 78 บัญญัติไว้ดังกล่าวแล้วแสดงว่า

(1) เหตุบรรเทาโทษนี้เป็นเหตุที่กฎหมายให้ดุลพินิจแก่ศาล กล่าวคือ แม้จะมีเหตุบรรเทาโทษ แต่ก็เฉพาะเมื่อศาลเห็นสมควรที่จะลดโทษให้ ศาลจึงจะลดโทษให้ ประมวลกฎหมายอาญาไม่บังคับศาลให้ต้องลดโทษเสมอไปแม้จะมีเหตุบรรเทาโทษ

(2) การลดโทษเพราะเหตุบรรเทาโทษนี้ เป็นการลดโทษหลังจากได้มีการเพิ่มโทษหรือมีการลดโทษ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นแล้ว

(3) การลดโทษเพราะเหตุบรรเทาโทษนี้ เป็นการลดโทษที่จะลง เช่น เมื่อเพิ่มโทษหรือลดโทษตามข้อ (2) แล้ว จำเลยจะต้องโทษจำคุกหกเดือนซึ่งเป็นโทษที่จะลง ศาลก็ลดโทษลงมาได้ไม่เกินกึ่งหนึ่ง คือลดโทษให้สองเดือนเหลือสี่เดือน หรือลดให้สามเดือนเหลือสามเดือน เป็นต้น

(4) การที่ศาลจะลดโทษเท่าใดนั้น อยู่ในดุลพินิจที่ศาลเห็นสมควร กฎหมายเป็นแต่กำหนดอัตราสูงสุดที่ศาลจะพึงลดโทษให้ได้ คือไม่เกินกึ่งหนึ่งเท่านั้น ในกรณีที่เป็น การลดโทษประหารชีวิต ให้ดูมาตรา 52 ในกรณีที่เป็น การลดโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้ดูมาตรา 53

(5) เหตุบรรเทาโทษ มีดังต่อไปนี้

ก. ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โศกเศร้า เบาทัญญา เช่น เป็นคนปัญญาอ่อน หรือไม่ได้รับการศึกษา

ข. ผู้กระทำความผิดตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส เช่น บิดาป่วยหนักไม่มีเงินค่ารักษาพยาบาล จึงต้องไปวิ่งราวทรัพย์เพื่อเอาเงินมาซื้อยาให้บิดา

ค. ผู้กระทำความผิดมีคุณสมบัติมาแต่ก่อน เช่น เป็นผู้เคยบำเพ็ญประโยชน์ แด่สังคม หรือเคยช่วยเหลือทางราชการ

ง. ผู้กระทำความผิดรู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น เช่น ขับรถยนต์โดยประมาทชนเด็กสี่ระยะแตก ผู้กระทำความผิดได้รับเอาเด็กไปรักษาที่โรงพยาบาลให้

จ. ผู้กระทำความผิดดูแลโทษต่อเจ้าพนักงาน เช่น รับสารภาพในชั้นสอบสวน ซึ่งแม้จะมากล้นคำในชั้นศาลก็ถือว่าเป็นเหตุบรรเทาโทษได้

จ. ผู้กระทำความผิดให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา เช่น รับสารภาพต่อศาลทั้งหมดหรือแต่บางส่วน โดยเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีของศาล มิใช่รับสารภาพเพราะจำนนต่อพยาน

ข. เหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามีความสำคัญเกี่ยวข้องกับเหตุตามข้อ ก. ถึง จ. เช่น แดงชัยรถยนต์ชนคนตาย โดยประมาท แดงได้จัดงานศพของคำเป็นอย่างดี อันเป็นการปลดเปลื้องภาระของครอบครัวคำ ซึ่งเป็นคนจน แม้การจัดงานศพนี้จะไม่ถือว่าเป็นการบรรเทาเคราะห์แห่งความผิดเพราะคำผู้เสียหายตายไปแล้ว แต่เป็นเหตุที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับเหตุดังกล่าว ตามที่มาตรา 78 ไข้คำว่า "เหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามีความสำคัญเกี่ยวข้องกับ" เป็นการจำกัดอำนาจศาล คือ ศาลต้องเห็นว่าเป็นเหตุที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับที่ระบุไว้ในมาตรา 78 ศาลจึงจะถือว่าเป็นเหตุบรรเทาโทษได้¹

อย่างไรก็ดี เหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 นี้ ได้เกิดปัญหาถกเถียงอยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้เพราะในทางปฏิบัติศาลมักถือเอาเหตุบรรเทาโทษนี้ลดโทษครั้งหนึ่งเสมอมา จนมีการวิจารณ์จากบุคคลและวงการทั่วไปว่า "รับสารภาพลดครึ่งราคา" ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดและบุคคลที่คิดจะกระทำความผิดไม่เกรงกลัวอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้จึงคิดเสี่ยงที่จะกระทำความผิดอีก ดังนั้นเหตุบรรเทาโทษจึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบถึงอัตราโทษตามกฎหมาย

3. การเพิ่มโทษและการลดโทษ

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ได้แยกเรื่องการเพิ่มโทษและการลดโทษไว้ 2 กรณี คือ

- (1) การเพิ่มหรือลดมาตราส่วนโทษ
- (2) การเพิ่มหรือลดโทษที่จะลง

(1) การเพิ่มหรือลดมาตราส่วนโทษ

เป็นการเพิ่มหรือลดโทษตามอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยให้ศาลเอาโทษ

¹ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญวภาค 1, หน้า 239 - 240.

ที่กฎหมายกำหนดมาเพิ่มหรือลดเสียก่อน แล้วจึงลงโทษในอัตราที่เพิ่มหรือลดแล้วนั้น มิใช่ให้ศาลวางโทษเสียก่อนแล้วจึงลดมาตราส่วนโทษลงจากที่วางนั้น ซึ่งเหตุผลนี้ได้มีคำพิพากษาของศาลฎีกาสืบเนื่อง 2 ฉบับ คือ ฎีกาที่ 1312/2513 และฎีกาที่ 1448/2513

ฎีกาที่ 1312/2513 คดีระหว่างพนักงานอัยการ กรมอัยการ โจทก์ นายจำลอง สัตย์ชื่อ ที่ 1 นายมนัส บุญรอด ที่ 2 จำเลย เรื่องชิงทรัพย์ (จำเลยทั้งสองอายุ 19 ปี) รับสารภาพ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยทั้งสองมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339(2), 83 จำคุกคนละ 5 ปี จำเลยทั้งสองอายุ 19 ปี ลดมาตราส่วนโทษให้ 1 ใน 3 ตามมาตรา 76 คงจำคุกจำเลยคนละ 3 ปี 4 เดือน จำเลยที่ 1 รับสารภาพมาแต่แรก ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามมาตรา 78 คงให้จำคุก 1 ปี 8 เดือน จำเลยที่ 2 รับสารภาพเมื่อสืบพยานโจทก์เหลือเพียงพนักงานสอบสวนผู้เดียว ลดโทษ 1 ใน 3 ตามมาตรา 78 คงจำคุกจำเลยที่ 2 มีกำหนด 2 ปี 2 เดือน 20 วัน ให้กำหนดโทษจำเลยที่ 2 ซึ่งศาลรอกำหนดโทษไว้ตามฟ้อง 6 เดือน มาบวกเข้ากับโทษในคดีนี้ รวมเป็นโทษจำคุกจำเลยที่ 2 มีกำหนด 2 ปี 8 เดือน 20 วัน ให้จำเลยช่วยกันคืนหรือไถ่ราคาทรัพย์ 490 บาท แก่เจ้าทรัพย์ จำเลยที่ 2 อุทธรณ์ ขอให้ลงโทษสถานเบา

ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่า เห็นพ้องด้วยกับโทษที่ศาลชั้นต้นกำหนดมานั้นเหมาะสมแล้ว แต่ที่ศาลชั้นต้นวางหลักเกณฑ์กำหนดโทษจำเลยที่ 1 ที่ 2 ก่อนแล้วจึงลดมาตราส่วนโทษจากโทษที่วางนั้นยังไม่ถูกต้อง เพราะการลดมาตราส่วนโทษต้องลดจากโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ไม่ใช่ลดจากโทษที่วางแก่จำเลย แม้จำเลยที่ 1 จะไม่อุทธรณ์มา ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจแก้ไขในข้อนี้ได้ เพราะเป็นเหตุในลักษณะคดี จึงพิพากษาแก้ว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339(2), 83 จำเลยทั้งสองอายุ 19 ปี ลดมาตราส่วนโทษให้ 1 ใน 2 ตามมาตรา 76 คงจำคุกคนละ 3 ปี 4 เดือน จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพก่อนสืบพยานโจทก์ จำเลยที่ 2 รับสารภาพเมื่อสืบพยานโจทก์เหลือเพียงพนักงานสอบสวน ถือเป็นเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 ลดโทษจำเลยที่ 1 กึ่งหนึ่ง จำเลยที่ 2 หนึ่งในสาม จำคุกจำเลยที่ 1 มีกำหนด 1 ปี 8 เดือน จำคุกจำเลยที่ 2 มีกำหนด 2 ปี 2 เดือน 20 วัน และให้กำหนดโทษจำเลยที่ 2 ที่รอกำหนดโทษไว้มีกำหนด 6 เดือน มาบวกเข้ากับคดีนี้ รวมโทษจำคุกจำเลยที่ 2 มีกำหนด 2 ปี 8 เดือน 20 วัน นอกจากที่แก้ไขเป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

โจทก์ฎีกาว่า ศาลอุทธรณ์พิพากษาไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 54 ศาลฎีกาพิพากษาขึ้นตามศาลอุทธรณ์และว่ามาตรา 54 เป็นเรื่องการคำนวณการเพิ่มโทษหรือลดโทษ หากให้การลดมาตราส่วนโทษไม่

ส่วนฎีกาที่ 1448/2513 ก็วินิจฉัยไว้ทำนองเดียวกับฎีกาที่ยกมาพิจารณาประกอบนี้ สำหรับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการเพิ่มมาตราส่วนโทษมีอยู่ไม่มากนัก ซึ่งที่พอจะนำมาเป็นตัวอย่างคือมาตรา 336 ทวิ และมาตรา 340 ทรี

มาตรา 336 ทวิ " ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 334 มาตรา 335 มาตรา 335 ทวิ หรือ มาตรา 336 โดยแต่งเครื่องแบบทหารหรือตำรวจหรือแต่งกายให้เข้าใจว่าเป็นทหารหรือตำรวจ หรือโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดหรือโดยใช้อยานพาหนะเพื่อสะดวกแก่การกระทำความผิดหรือการพาทรัพย์นั้นไป หรือเพื่อให้พ้นการจับกุม ต้องระวางโทษหนักกว่าที่มีบัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กึ่งหนึ่ง"

มาตรา 340 ทรี " ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 339 มาตรา 339 ทวิ มาตรา 340 หรือมาตรา 340 ทวิ โดยแต่งเครื่องแบบทหารหรือตำรวจหรือแต่งกายให้เข้าใจว่าเป็นทหารหรือตำรวจ หรือโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้อยานพาหนะเพื่อกระทำความผิดหรือพาทรัพย์นั้นไป หรือเพื่อให้พ้นการจับกุม ต้องระวางโทษหนักกว่าที่มีบัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กึ่งหนึ่ง"

ส่วนบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการลดมาตราส่วนโทษ มีดังนี้

1. ตามมาตรา 75 ผู้ใดอายุกว่าสิบสี่ปี แต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความผิดชอบและสิ่งอื่นที่เกี่ยวเนื่องกัน อันที่นี้จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้จัดการตามมาตรา 74 หรือ ถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง

2. ตามมาตรา 76 ผู้ใดอายุกว่าสิบเจ็ดปี แต่ยังไม่เกินยี่สิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้

จากมาตรา 75 และมาตรา 76 เป็นการลดมาตราส่วนโทษที่กฎหมายกำหนดไว้

อย่างชัดเจนในตัวของ แต่ยังคงมีการลดมาตราส่วนโทษอีกบางมาตรา แม้กฎหมายมิได้ระบุไว้โดยตรง แต่จากความหมายในตัวของนั้นก็ถือว่าเป็นการลดมาตราส่วนโทษได้ เพราะเป็นการลดอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้โดยตรง กล่าวคือ

1. ตามมาตรา 80 ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

2. ตามมาตรา 81 ผู้ใดกระทำการโดยมุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่การกระทำนั้นไม่สามารถจะบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะเหตุปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำหรือเหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ ให้ถือว่าผู้นั้น พยายามกระทำความผิด แต่ให้ลงโทษไม่เกินถึงหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

3. ตามมาตรา 84 ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชื้อ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ ถ้าความผิดมิได้กระทำลงไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังมิได้กระทำหรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

4. ตามมาตรา 86 ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิด ก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีใคร่ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น

นอกจากการลดมาตราส่วนโทษตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ประมวลกฎหมายอาญายังได้บัญญัติการลดมาตราส่วนโทษสำหรับโทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตไว้อีก ดังนี้คือ

มาตรา 52 ในการลดโทษประหารชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้ลดดังต่อไปนี้

- (1) ถ้าจะลดหนึ่งในสาม ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต
 (2) ถ้าจะลดกึ่งหนึ่ง ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือโทษจำคุกตั้งแต่
 ยี่สิบห้าปีถึงห้าสิบปี

มาตรา 53 ในการลดโทษจำคุกตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการลดมาตราส่วน
 โทษหรือลดโทษที่จะลง ให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี

กรณีที่น่าพิจารณาก็คือ ถ้าจำเลยกระทำความผิดฐานพยายามในคดีที่มีอัตรา
 โทษประหารชีวิต ศาลจะพิพากษาอย่างไร เช่น จำเลยกระทำความผิดฐานพยายาม
 ฆ่าบุพการี เพราะจากมาตรา 52 การลดโทษประหารชีวิตมีแต่การลดหนึ่งในสามและ
 การลดกึ่งหนึ่ง ตามความเห็นของผู้วิจัยเห็นว่า ควรวางโทษประหารชีวิตเป็นสามส่วน
 เมื่อลดมาตราส่วนโทษตามมาตรา 80 (ฐานพยายามกระทำความผิด) จึงรับโทษสอง
 ในสาม เท่ากับได้ลดมาตราส่วนโทษตามมาตรา 52 (1) หนึ่งในสาม เป็นโทษจำคุก
 ตลอดชีวิต แล้วจึงนำมาตรา 53 ในการลดโทษจำคุกตลอดชีวิตมาใช้ต่อไป กล่าวคือ
 หากจะมีการลดโทษในกรณีอื่นอีก เช่น ตามมาตรา 78 ก็ต้องเปลี่ยนโทษจำคุกตลอด
 ชีวิตเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี แล้วจึงวางโทษตามที่เห็นสมควร

(2) การเพิ่มหรือลดโทษที่จะลง

เป็นโทษที่ศาลใช้ดุลพินิจกำหนดแก่ผู้กระทำความผิดโดยอาศัยหลักเกณฑ์
 ของกฎหมาย สำหรับวิธีการเพิ่มหรือลดโทษที่จะลงนั้น มีประมวลกฎหมายอาญา
 มาตรา 54 บัญญัติว่า

ในการคำนวณเพิ่มโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้ศาลตั้งกำหนดโทษที่จะลงแก่
 จำเลยเสียก่อนแล้วจึงเพิ่มหรือลด ถ้ามีทั้งการเพิ่มและการลดโทษที่จะลง
 ให้เพิ่มก่อนแล้วจึงลดจากผลที่เพิ่มแล้วนั้น ถ้าส่วนของการเพิ่มเท่ากับหรือ
 มากกว่าส่วนของการลดและศาลเห็นสมควรจะไม่เพิ่มไม่ลดก็ได้

จากบทบัญญัติในมาตรา 54 จึงมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ให้ศาลตั้งกำหนดโทษที่จะลงเสียก่อนแล้วจึงเพิ่มหรือลด
2. ในกรณีที่ มี ทั้งการเพิ่มและการลดโทษที่จะลง ให้เพิ่มก่อนแล้วจึงลด

ตัวอย่าง ศาลกำหนดโทษที่จะลงไว้ 6 เดือน เพิ่ม 1 ใน 3 เป็น จำคุก
 8 เดือน ลดกึ่งหนึ่งเหลือจำคุก 4 เดือน

2. ในกรณีที่มีทั้งการเพิ่มและการลดโทษที่จะลง ถ้าส่วนของการเพิ่มเท่ากับหรือมากกว่าส่วนของการลดและศาลเห็นสมควรจะไม่เพิ่มหรือไม่ลดก็ได้

ตัวอย่าง ศาลกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลย 20 ปี จะต้องเพิ่มกึ่งหนึ่งแล้วลดโทษหนึ่งในสาม เป็นกรณีส่วนของการเพิ่มมากกว่าส่วนของการลด ถ้าศาลเห็นสมควรจะไม่เพิ่มไม่ลด คงจำคุกจำเลย 20 ปีก็ได้

นอกจากวิธีการเพิ่มหรือลดโทษที่จะลงตามมาตรา 54 แล้ว ประมวลกฎหมายอาญา ยังได้บัญญัติการเพิ่มหรือลดโทษไว้อีก คือ

1. มาตรา 51 ในการเพิ่มโทษมิให้เพิ่มขึ้นถึงประหารชีวิต ในการคำนวณการเพิ่มโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี

2. มาตรา 52 และ มาตรา 53 ตามที่กล่าวมาแล้วในเรื่องการลดมาตราส่วนโทษ

3. การกระทำความผิดอีก ตามมาตรา 92 เมื่อผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดอีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ หรือภายในห้าปีนับแต่วันพ้นโทษ หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

4. การกระทำความผิดอีก ตามมาตรา 93 เป็นการกระทำความผิดในบางลักษณะ เช่น ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ... ฯลฯ หากกระทำความผิดซ้ำในอนุมาตราเดียวกันอีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี ถ้าความผิดครั้งแรกเป็นความผิดซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่าหกเดือน หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังจึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

5. การลดโทษตามเหตุบรรเทาโทษ ในมาตรา 78 เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญานี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้

เหตุบรรเทาโทษได้แก่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้นัดเวลาเข้าบัญชีฯ ตก
อยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแตกอน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทา
ผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลูกโทษต่อเจ้าพนักงานหรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์
แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามิได้ลักษณะทำนองเดียวกัน

เมื่อกล่าวโดยสรุป การลดมาตราส่วนโทษกับการเพิ่มหรือลดโทษที่จะ
ลงนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกัน คือ การลดมาตราส่วนโทษเป็นลักษณะของการลดโทษ
ที่กฎหมายได้วางอัตราไว้โดยเฉพาะ ศาลจะต้องลดมาตราส่วนโทษนี้ก่อน ส่วนการ
เพิ่มหรือลดโทษเป็นกรณีที่ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดเองโดย
อาศัยบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาที่วางหลักเกณฑ์ไว้ ซึ่งในบางกรณีอาจจะมี
ทั้งการลดมาตราส่วนโทษและการเพิ่มหรือลดโทษประกอบกัน

อย่างไรก็ตาม จากปัจจัยสำคัญที่กล่าวมาทั้ง 3 ประการ ข้างต้นนั้น จะเห็น
ได้ว่าการใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษ เหตุบรรเทาโทษและการลดโทษ มีปัญหาต่อ
ทัศนคติของประชาชนทั่วไปว่าเป็นสาเหตุให้กฎหมายคลายความศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นการใช้
มาตรการดังกล่าวควรใช้อย่างเหมาะสม จึงจะเกิดประโยชน์กับผู้กระทำความผิดและ
บุคคลอื่น ๆ ในค่านิยมป้องปรามได้เป็นอย่างดี

4. ปัจจัยอื่น ๆ

ปัจจุบันเมื่อสังคมมนุษย์มีความสลับซับซ้อน ปัจจัยที่กำหนดความเป็นอยู่ของ
มนุษย์ได้เกิดขึ้นและเกี่ยวโยงกันมากกว่าเดิม เป็นเหตุให้มีผลกระทบถึงอัตราโทษที่ถูก
สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการข่มขู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญผู้วิจัยขอยกมา
เสนอไว้ดังนี้

(1) ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม นับแต่การออกกฎหมาย จนถึงการใช้
บังคับใช้กฎหมาย ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการกระทำความผิด เช่น ความ
รวดเร็วในการจับกุมของตำรวจ หากสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้อย่างทันท่วงที
แล้วข่มขู่ให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ คนทั่วไปย่อมเกิดความเกรงกลัวในการถูกจับกุม
ยิ่งกว่าตัวอัตราโทษโดยตรงเสียอีก

(2) ภาวะเศรษฐกิจ ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการกระทำความคิด กล่าวคือ เมื่อสังคมนั้นมีระบบเศรษฐกิจดี ทุกคนมีการกินที่อยู่ดี การกระทำความคิดจะดีขึ้น เพราะไม่มีการแก่งแย่งในเรื่องปัจจัยสี่ แต่ในทางกลับกันถ้าสังคมใดเกิดขาดแคลน ออกอยาก ก็ต้องดิ้นเพื่อปากท้องของตนเอง การเลี้ยงต่อการกระทำความคิดย่อมมีมากขึ้นเกินกว่าที่ตัวอัตราโทษจะสามารถยับยั้งได้

(3) การศึกษา อันเป็นปัจจัยหลักของสังคมที่จะพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญขึ้น การศึกษาช่วยให้มนุษย์รอบรู้กว้างขวาง สามารถยกระดับฐานะของครอบครัวและของตนเอง ให้สูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นการศึกษาจึงมีอิทธิพลต่อการกระทำความคิดของมนุษย์ไม่แพ้ปัจจัยอื่น ๆ

(4) สภาพทางสังคม นับว่าสำคัญต่อการกระทำความคิด ดังเห็นได้จากข้อมูลต่าง ๆ ที่มีปรากฏว่าการกระทำความคิดจะเกิดมากขึ้นกับสังคมที่มีปัญหาหรือเป็นสังคมที่เสื่อมโทรม ต่างกับสภาพสังคมที่มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี มีความสามัคคี มีค่านิยมที่ดี การกระทำความคิดในสังคมจะลดน้อยลง จนเกือบจะไม่ต้องพึ่งอัตราโทษของรัฐเลย

(5) ความผิดปกติของมนุษย์ เช่น วิกฤตจิต ย่อมก่อความคิดได้โดยปราศจากเจตนา ดังนั้นจึงไม่สามารถใช้อัตราโทษเป็นเครื่องในการบังคับหรือข่มขู่บุคคลจำพวกนี้ได้

(6) บันดาลโทษ หรือการกระทำความคิดไปเพราะความโกรธที่ถูกข่มเหงอย่างรุนแรง นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่ยุ้กระทำไม่อาจควบคุมอารมณ์ของตนเอง จึงไม่มีทางที่จะคิดถึงความรุนแรงของอัตราโทษที่รัฐได้กำหนดไว้ อัตราโทษที่กำหนดขึ้นมาย่อมไม่สามารถยับยั้งการกระทำความคิดในลักษณะนี้ได้

จากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าล้วนมีผลกระทบต่อการกระทำความคิดโดยตรงและสำคัญกว่าอัตราโทษตามกฎหมาย ดังนั้นการใช้อัตราโทษเป็นหลัก เพียงอย่างเดียว รัฐย่อมไม่อาจข่มขู่หรือยับยั้งการกระทำความคิดของมนุษย์ได้ตามที่หวังไว้